

prizadevanju starih in mladih radikalec je skupščina izrekla vladi zaupnico. Vlada je ukrenila vse mogoče, da dobi nova izvozna pota za srbske pridelke. Skrbela bo tudi, da izpolni železniške zveze in parobrodne zveze po Dunavu do Črnega morja. Tako omogoči izvoz in uvoz na vse strani.

* **Bolgarija.** Letošnji proračun bo za 10 do 12 milijonov levov višji nego lanski. Večina tega poviška, okolo 10 milijonov, pojde za vojsko. Vlada je za to povišanje že prej pripravila javno mnenje, ko je govorila vsa Evropa, da je vojska s Turčijo skoro neizogibna.

* **Novo francosko ministrstvo** je sestavil Clemenceau, ki je prevzel predsedstvo in notranje zadeve. Clemenceau je po prepričanju socialist in po poklicu časninar. Naučni minister je Briand. Vojni minister je Picquart, ki je znan iz Dreyfusovega procesa. Ministrstvo za javna dela je prevzel Viviani, bivši socialni dekrat. Zunanji minister Pichon je sovražnik trozveze. Drugi ministri so manj znameniti. Clemenceaujev kabinet se bo naslanjati na zbornice na socialiste in radikalec.

* **Na severu.** Angleški parlament je začel 23. pret. mes. jesensko zasedanje. — Norveški kralj je 22. pret. mes. otvoril storting. Poudarjal je, da vladajo z vsemi državami povoljni odnošaji. Gmotne razmere v državi se boljšajo.

* **Vlada in poljedelstvo.** Poljedelsko ministrstvo zahteva samo za svoje uradne potrebe 1,702 056 K. — Za poljedelsko šolstvo se izda leta 1907 malo, samo 726.430 kron. Za pospeševanje poljedelskega in gospodarskega pouka se izda 1,368 000, torej samo za 13.000 kron več kakor l. 1906.

* **V proračunu za 1907. je izkazanih za 10,093.020 kron več užitnin** nego za 1906., od teh 10 milijonov znaša povišek užitnine od sladkorja 6,400.000 kron od piva 1,600.000 kron. — Kakor je videti, avstrijska vlada ne zna drugega, nego valiti ogromne davke na najnujnejša živila in konsumne predmete kakor sladkor, pivo, petrolej itd. Skrajni čas, da se naš davčni sistem radikalno reformuje in da se tudi pri nas uvede progresivni dohodninski davek, da se primerno obdači velike dohodke in da se ne tlači in ne izžema vedno le delavcev vseh kategorij, ki tako in tako že ne morejo več živeti. To bo ena najvažnejših nalog novega demokratiškega parlamenta.

* **Rusija.** Vlada in stranke se pripravljajo na bližajoče se volitve. Vlada si pomaga s tem, da je mnogo revolucionarcev ali tudi samo sebi neljubih ljudi pregnala, zaprla ali dela pod obtožbo, da se jih tako iznebi za volilno dobo. Koliko ji to pomaga, pokaže izid volitev. Zgodilo se bo, da bodo ta nasilstva naprednim in revolucionarnim strankam več koristila kakor pa škodovala. — Predsednik ministrskega sveta je razposlal guvernerjem okrožno brzojavko, da naj čimprej sestavijo imenik oseb, ki imajo volilno pravico za državno dumo. Volilni imenik je treba priobčiti do 3. decembra t. l. — Car je izdal ukaz, ki priznava vsem ruskim kmetom brez razlike narodnosti, izvzemši sibirski tuja plemena, pravico, vstopiti v državne službe. Sedaj so enakopravni z drugimi stanovci. Odpravi se tudi določba, ki izključuje kmeta, ki vstopi v višje šole ali v državno službo, iz kmetiške občine. Kmetje si smejo izbirati stanovanje in sedež, kjer hočejo, in dobe potne liste brez obrokov. Ukaz tudi odpravlja davek na osebo ter posebne določbe o razdelitvi rodovinskega imetja in zapuščine.

Vestnik.

Osebnosti na Goriškem. Josip Semolič je imenovan za definitivnega učitelja 2. razreda v Čadrg-Zalazu, Josip Prijatelj za def. nadučitelja 2. razreda na Grahovem, Ferdinand Gabršček za def. učitelja 2. razreda v Kalu, Josip Kenda za def. učitelja in šolskega vodjo 1. razreda v Ljubinj, Stefan Firm za def. učitelja 2. razreda v Logju-Robidiščah, Franc Peternel za def. učitelja 2. razreda v Šebreljah, Ivan Trebše za def. nadučitelja 1. razreda v Sedlem, Fr. Kokole za def. nadučitelja 2. razreda v Podbrdu, Karolina Pavšičeva za def. učiteljico 2. razreda v Podmelcu, Berta Pavličkova za def. učiteljico 3. razreda v Boven, Matilda Boltarjeva za def. učiteljico 2. razreda v Podbrdu in Rafael Fajgelj za def. učitelja 2. razreda v Spodnji Tribuši.

Gosp. Fran Orožen, profesor na ljubljanskem učiteljskem, je pomaknjen v VII. činovni razred. Čestitamo!

Poročil se je tovariš Egidij Čeh, učitelj v Slivju, z gđ. Štefanko Kljunovo, učiteljico v Hrušici. Čestitamo!

Uradna učiteljska skupščina za litijski okraj se vrši dne 12. junija 1907 v Višnji gori.

Nekoliko nasvetov materi, ki ima dojenčka, je dal neki monakovski zdravnik v teh nastopnih 19 točkah: 1. Doji svoje dete sama, to mu koristi vse njegovo življenje. 2. Doji svoje dete vedno sama, to lahko storiš, ako si potrpežljiva. Ako nimaš dovolj mleka, daj detetu še stekleničico. 3. Doji dete sama in ne daj se od tega odvrniti od svoje okolice z nesmiselnimi opazkami. 4. Doji dete sama, zakaj s tem čuvaš svoje prsi od bolezni in prerane starosti. 5. Ko dojiš dete, pij in jej vse, kar ti gre v slast; kar ne škodi tebi, ne škodi ni otroku. 6. Ako pa moraš iz kakega vzroka hraniti dete s kravjim mlekom, tedaj vprašaj zdravnika. 7. Mleko mora biti sveže, a ko ga skuhaš, ga treba shraniti na čistem mestu v čisti posodi. 8. Ne hrani svojega deteta preveč, to mu prav tako škodi, kakor če si mu dala premalo ali preredko. 9. Ako dete joče, ni vedno lačno. 10. Dete bodi vedno čisto in suho. 11. Ne veruj tistim, ki pravijo, da ti je otrok obolel zaradi zob. Od zob ne oboli; dete je za čas, ko dobiva zobe, bolno iz drugih vzrokov. 12. Vedno pojdi k zdravniku ob pravem času, da ti otroka pregleda, ako boleha.

Profesor dr. Friderik Hesse, ravnatelj zobozdravniškega zavoda na vseučilišču v Lipskem, se je ustrelil.

Vztrajnost. Gosp. Anton Munda, doma iz Št. Jurja ob Ščavnici, je sedaj nastavljen kot prvi kapelnik v Dancerjevem orfeju na Dunaju. Gospod Munda je bil učitelj v Št. Jurju ob južni železnici in v Celju, kjer je ustanovil „Narodno godbo“. Dobil je dopust ter odšel na Dunaj, kjer je štiri leta študiral na konservatoriju. Napravil je tudi izpit za učitelja glasbe na srednjih šolah. Učiteljstvu je pa dal slovo in odšel v Berlin, kjer je izpolnjeval svoje znanje in živel ob instrukcijah. Potem je bil operetni dirigent v Haaburgu pri Hamburgu, nato kapelnik gledališča v Halberstadtu in v Znojmu. Kakor čujemo, ima pripravljeno večje glasbeno delo, ki ga bodo izvajali na Dunaju. Ker je g. Munda še mlad, se lahko dokoplje do lepe bodočnosti in do lažjega kruha, nego so mu ga rezali prej kot učitelju.

V Radečah pri Zidanem mostu grade novo šolsko poslopje, ki bo skoraj dozidano.

Iz seje c. k. okr. šol. sveta za goriško okolico. Uradna naznanila se vzemo na znanje. Sklene se odpreti s 1. novembrom t. l. novo ustanovljeno šolo v Dolu pri Opatjemselu. Prov. voditeljem te šole se imenuje izpr. uč. kandidat g. Faganelj Anton; žen. ročna dela bo poučevala potovalna učiteljica ž. r. d. gđ. Filipič Josipina. Okrajni šolski svet zavrne z večino glasov prošnje treh nadučiteljev za peto, oziroma četrto petletnico (Tolminski in gradiščanski okr. šol. svet tolmariča tozadevni paragraf novega zakona v prilog učiteljstvu; tudi deželni šol. svet je rešil utok proti enakemu sklepu goriškega mestnega šol. sveta v prilog učiteljstvu.) Proti sklepu se učiteljstvo pritoži. Dovolje se razne naprave in poprave pri šol. hišah ter likvidirajo računi za že dovršene. Dovolji se enemu učitelju predajem 200 K in podpora učiteljski kandidatini.

Vzpored okrajni učiteljski skupščini za Goriško, ki bo v sredo dne 21. novembra 1906. ob 9 uri predp. v telovadni dvorani c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici. 1. Uradna naznanila. 2. Opazke c. kr. okrajnega šol. nadzornika. 3. Kako bi bilo mogoče doseči, da bi odgovarjali šolski vrti določbam § 13. dokončnega šol. in učnega reda. — Predava nadučitelj Peter Medvešček. 4. Ali je pregled naših podrobnih učnih načrtov potreben in sedaj priporočljiv ter izvedljiv? a) V pritrilnem slučaju naj se predlaga, kako in kdaj naj bi se pregled izvršil. b) V nikalnem slučaju naj se navedejo predpogoji, ki bi se morali pred pregledom izvršiti. Predava nadučitelj Alojzij Verč. 5. Mnenje konference o ureditvi velikih počitnic v smislu določeb § 54. dokončnega šol. in učnega reda. — Predavajo nadučitelj Avgust Poberaj in Andrej Tomazič ter učitelj Franc Leban. 6. Kakšne stare tiskovine naj bi se obdržale ali izpremenile, katere nove vpeljale? — Poroča nadučitelj Franc Sternad. 7. Načrt notranjega šolskega reda za učence v smislu § 86. dok. šol. in uč. reda. — Poroča nadučitelj Ivan Zorn.

8. Poročilo komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 9. Volitev komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 10. Volitev stalnega odbora za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco. 11. Samostalni predlogi, ki naj se predložijo pisмено vsaj do 15. novb. t. l.

V tretje gre rado! S Krasa nam pišejo: Že v tretje se razpisuje nadučiteljska služba v Trnju na Krasu v kljub temu, da so zanj vsakokrat kompetenti. Zares, nova praksa! Po tej imajo provizorične učiteljice prednost pred moškimi definitivnimi učitelji. To novo metodo opazujemo ne le v Trnju, pač pa tudi drugje. To pa je že od sile, da ima vsak kaplan več pravice v šolskih zadevah kakor kdo drugi, zlasti kak davkoplačevalec. Ako ni kaplan, ki ima srečo biti krajni šolski predsednik, za učitelja, je oni takoj ob kolek in zaproseno mesto. Ali je to prav? V Trnju sta sedaj kar 2 provizorični učiteljici. Nimamo ničesar proti temu gospodičnima — to odločno povdarjamo — a zakonito in pravilno ni, da nastavijo obenem kar po dve provizorični učni osebi, od katerih ena mora poučevati višjo skupino, česar menda tudi šolski zakon ne zahteva, in dasi so se oglasili definitivni kompetenti. Prav bi bilo, da se ponovno zglase dosedanji prosilci za ravnokar razpisano mesto. Računajoč na učiteljsko kolegijalnost in učiteljsko pravo, je želeli, da bi se ravnoprej omenjeno zgodilo, zakaj le tako bo mogoče spoznati, kam plovemo in kje je pravzaprav iskati vzroka zapostavljanju definitivnih učnih oseb. Nov kompetent naj se nobeden ne oglasi. Zmagati mora pravica!

Novo bosanske pošne znamke. Iz Sarajeva poročajo, da je ces. in kr. vojno ministrstvo preklalo sistiranje izdajanja novih poštnih znamk za Bosno in Hercegovino. Nove znamke so torej stopile v promet s 1. novembrom. Po 15. novembru ne bodo imele stare znamke nobene veljave.

Ribja kost v grlu. Večkrat se lahko zgodi, da se pri obedu zasadi ribja kost v grlu ter tako človeku postane nevarna. Da se to zabrani, vzemimo takoj sirovo jajce in dajmo spiti onemu, ko mu je obtičala kost v grlu. Jajce navadno splavi kost v želodec in odtod naprej. Ako pa to še ne pomaga, treba nemudoma poklicati zdravnika.

Za varstvo deklet se je vršil v Parizu mednarodni shod. Zastopana je bila tudi Avstrija.

Produkcija zlata je znašala 1905. leta 450 milijonov kron, od tega so pridobili v Evropi zlata samo za 29 milijonov kron.

Nemci v Petrogradu. V Petrogradu ki ima 1,429.000 prebivalcev, je 90.000 Nemcev (med temi 12.000 nemških državljanov).

Kako pospeševati promet s tujci. Društvo za pospeševanje prometa s tujci na Koroškem je priredilo po Koroškem pretekli teden šest shodov, na katerih so se razgovarjali, kako še bolj povzigniti tujski promet.

Kaj narodi najrajši pijo. Statistiški urad Zedinjenih držav razporeja narode po tem, kaj najrajši pijo. Angleži pijo največ čaja, 256,509.977 funtov na leto, to je skoro 6 funtov na osebo. Združene države porabijo največ kave, 960,878.977 funtov, 11 in tričetrt funtov na osebo. Nemčija izpije največ piva, 8.022,501.000 litrov, 138 litrov na osebo. Ruska porabi največ žganja, 783,139.500 litrov, 5 in pol na osebo. Francija največ vina, 6.042,377.700 litrov, 156 na osebo.

Črnogorski denar. Črnagora ima sedaj svoj denar. Novi denar je v prometu že nekaj dni in ima isto vrednost kakor avstrijski. V prometu je sedaj samo drobiž po 20 vinarjev, po 10, 2 in 1 vinar. Dosedaj je kovanega denarja 300.000 komadov po 20 vinarjev, 375.000 komadov po 10 vinarjev, 300.000 komadov po 2 vinarja in 100.000 komadov po 1 vinar. Denar je izdelan iz niklja in bakra, in sicer je drobiž po 20 in 10 vinarjev iz niklja, drobiž po 1 in 2 vinarja pa iz bakra. Kasneje dobi Črnagora tudi srebrni denar. Ves ta denar se izdeluje v denarni kovalnici na Dunaju. Denar ima na spredni strani dvoglavega črnogorskega orla s ščitom, a nad orlom je carska srbska krona kakor je v črnogorskem grbu. Na drugi strani v sredini polja je velika številka, ki kaže koliko velja denar, spodaj je letnica, kdaj je bil denar kovan, zgoraj na kraju je pa napis: „Knjaževina Črna gora“.

Iz otroške duše. Psiholog Marx Lobsien sme reči, da je preiskal otroško dušo. Nad 500 otrokom (dečkom in deklicam), starim 9 do 14 let, v neki velikomestni šoli je stavil

posamezno ista vprašanja, a otroški odgovori nam odpirajo pogled v otroško dušo. Izprašani otroci so bili iz nižjih slojev, delavcev, malih obrtnikov in trgovcev ter nižjih uradnikov, zato pa se tudi v odgovorih izraža slično duševno obzorje. Na vprašanje: „Katera učna ura ti je najljubša?“ je odgovorila ogromna večina dečkov in deklic s tehničnimi predmeti. Le dva dečka in 10 deklic se je odločilo za veronauk. Lobsien se temu jako čudi, češ, da se vendar za ta predmet porabi toliko sile in časa, ter vprašuje: „Odkod vendar tako kratko plačilo za tako delo?“ Odgovarja si sam: „Mislim, da imamo številni dokaz za to, da je v poučevanju veronauka nekaj gnilega, v teh številkah moramo iskati težko obsodbo. Svet, ki bi moral biti otroku najbližji in ljub, svet čudežev, misterija, za kar je sicer otroška fantazija tako dovzetna, mu je tuj, v njem se ne čuti domačega.“ — Na vprašanje: „Kaj so otroci čitali, so dečki navadno naštevili mnogo več knjig, akor so jih v resnici čitali, deklice se pa niti niso upale vs. povedati. Značilno pa je, da šolskih beril ni noben otrok omenil med svojo literaturo. Ravnotako značilno za domačo vzgojo v teh slojih je tudi, da se je med stotinami raznih prečitanih knjig omenilo le 8 takih mladinskih spisov, ki jih je šolska komisija izbrala kot priporočilne za mladino. — Neopravičeni so tudi nazori, da si otrok navadno želi poklica svojih staršev. Le štirje dečki so se izrekli za stan svojih očetov. Največ zabave pa si je nabral Lobsien pri zadnjih vprašanjih. Kaj je otrokom prijetno ali neprijetno, smešno ali čudno. Za čudno so navajali otroci, da more železnica z električno ali parom leteti, da štorčja donaša otroke, da kokoš nese jajca in da je miš pokrita z dlako; smešno se jim je zdelo, ako se mali otroci uče tekati; ako ukrade pes klobaso in ga pri tem nihče ne zasači, da ženske nimajo brk in da nekatere dni traja pouk v šoli do 5 popoldne, da hodi pes po štirih in mi le po dveh, da se zemlja vrti itd; neprijetno: konjsko meso, snaženje črevljev, česanje las in kuhana jajca.

„Učiteljska tiskarna“ se razširja. Dan za dnevom prihajajo črke, papir, stroji in druge potrebščine, naročene v raznih tvornicah v našo tiskarno, da tako lahko ustrezemo svojim cenj. odjemalcem z vsem, kar spada v to stroko. Vsled vedno naraščajočega dela so postali dosedanji tiskarniški prostori pretesni in danes se že selimo s tiskarno v večje in obširnejše prostore v Gradišče št. 4, v hišo Seunigovih dedičev. Dolžnost učiteljstva je, da naroča vse potrebščine v našem zavodu in pridobiva tudi drugih odjemalcev in naročnikov in tako postane naša „Učiteljska tiskarna“, ki je edina na Avstrijskem, mogočna zgradba, na katero bo ponosno vse učiteljstvo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Redarstvo in vseučilišče v Zagrebu.** Hrvaška vlada je v vestibulu zagrebskega vseučilišča pribila razglas, v katerem obžaluje, da so organi zagrebske policije za Kuhenove vlade udrli na sveta in autonomna tla hrvaškega vseučilišča. Razglas vlade pravi, da so bili organi policije že pozvani na red in da je bil mestni magistrat opozorjen na ministrsko naredbo, ki določa razmerje varnostne oblasti do vseučilišča. Glede vseučiliške zastave, ki je bila v l. 1895. zaplenjena, pravi vladni razglas, da se te zastave ni moglo več najti vzlic najvestnejemu preiskovanju. Zaradi te izjave niso več hrvaški vseučiliščniki bojkotirali inauguracije vseučilišnega rektorja.

— **S hrvaške gimnazije v Pazinu.** Na hrvaški gimnaziji v Pazinu je letos vpisanih 260 dijakov in ena privatistka. V prvi razred se je vpisalo 56 učencev.

— **Poljaki na Pruskem.** Kakor javljajo iz Poznanja, je prišlo dne 20. pret. mes. v Šubinu v šoli do hudih škandalov. Šolske oblastnije so odredile, da se morajo zapreti vsi otroci, ki niso hoteli moliti nemški. Popoldne so očetje otrok udrli v šolske prostore ter so se proti učiteljem uprli. Končno so očetje izpraznili šolo vzlic temu, da je bila policija poklicana na pomoč. Od sedaj naprej zasede policija vsakokrat šolo, ko bodo morali biti otroci zaprti iz enakega vzroka.

— **Deputacija bosanskih učiteljev na Dunaju.** „Hrvatskemu Dnevniku“ poročajo z Dunaja, da je minister Burian